

non sunt, nec interdicto causam dedere, ac tempore interdicti generalis illud observarunt; hi enim absque ulla solemnitate et consuetis caeremoniis cum silentio in loco sacro etiam interdicto sepeliri possunt. Tempore autem interdicti localis generalis personae illius loci sepeliri possunt alio in loco non interdicto, quia interdictum locale non sequitur personam, secus ac dicendum est de interdicto personali.

Si quis autem interdicti tempore extra locum sacrum sepultus fuerit, sublato interdicto, in loco sacro sepeliri potest; neque exhumandus si contra prohibitionem in loco interdicto sepultus fuerit: at excommunicati sunt exhumandi. Haec omnia ex iure constant.

Exinde patere arbitramur diffe-

rentias quae intercedunt excommunicationem et suspensionem inter atque interdictum. Excommunicatio enim numquam ut mera poena vindictiva infligitur; secus interdictum; excommunicatio insuper in solas personas fertur, interdictum etiam loca attingit; suspensio autem fertur tantum in personas ecclesiasticas quas tamen ecclesiastica sepultura non privat; at interdictum fertur etiam in laicos quos privata ecclesiastica sepultura.

Cetera lectores videant penes sacrorum canonum tractatores.

Hisce praemissis, ad interdicta lata in Constitutione Piana accedimus expendenda. Porro interdicta a Pio IX lata duo sunt, quorum unum speciali modo Romano Pontifici reservatum, aliud reservatum iis qui interdictum tulere.

APPENDIX LIII.

Interdictum Romano Pontifici specialiter reservatum incurrunt Universitates etc. appellantes ad futurum Concilium.

Eiusmodi interdictum ita fertur: *Interdictum Romano Pontifici speciali modo reservatum ipso iure incurrunt Universitates, Collegia et Capitula, quocumque nomine nuncupentur, ab ordinationibus seu mandatis eiusdem Romani Pontificis pro tempore existentis ad universale futurum Concilium appellantia.*

Porro latum reperitur in Bulla

publicari solita in die Coenae Dñi § 2. « Item excommunicamus et » anathematizamus omnes et singulos cuiuscumque status, gradus, » seu conditionis fuerint, *Universitates vero, Collegia et Capitula, quocumque nomine nuncupentur, interdicimus, ab ordinationibus, seu mandatis nostris, ac Romano Pontificum pro tempore existentium, ad universale futurum*

» *Concilium appellantes; nec non eos, quorum auxilio, consilio, vel favore appellatum fuerit.* »

In eiusmodi appellantes excommunicatio a Pio Papa IX innovata fuit *Cap. IV tit. 1.* quam in Commentariis nostris expendimus *T. 1. pag. 405.*

Hinc quaerimus primo loco: an qui interdictum incurrunt etiam excommunicatione teneantur?

Et quidem Commentator Patavinus *pag. 342. n. 477.* affirmativam sententiam defendit, sententiam Bonacinae et Suaresii secutus. (1)

At Ballerini, D'Annibale aliique contrariam sententiam defendunt, ille quidem in notis ad Theol. Mor. Gury *Tom. 2. pag. 1032. edit. 1878. hic Comment. pag. 121.* Et ut nobis videtur vere et recte; primo, quia non est ob idem crimen duplex poena imponenda, nisi de legislatoris mente certo constet. 2.º quia in concreto de eiusmodi legislatoris intentione minime constat; etenim in cit. Bullae Coenae Capite dum excommunicatione percelluntur omnes et singuli ap-

pellantes ad futurum Concilium, universitates, Capitula, Collegia interdicuntur; ita ut sensus sit haec excommunicatione non teneri, sin minus legislatores dicere debuissent, *universitates* etc. etiam *interdicimus.* In Piana vero Constitutione res evidens est. Etenim caput Bullae Coenae, in duo Pontifex divisit, quorum primo excommunicavit singulares personas ad futurum Concilium appellantes, nulla de universitatibus, Collegiis etc. facta mentione; in alio autem Capite universitates etc. interdicto supposuit, nulla facta mentione de personis singularibus. Ergo facto suo Bullae Coenae caput Pontifex intellexit, ut entia moralia excommunicatione non tenerentur, sed uno interdicto, quod singulares personae appellantes non incurrunt, cum una excommunicationis poena afficiantur. Id vero etiam ex eo patere arbitramur, quia dum de excommunicatione agitur, una persona appellans excommunicationem incurrit, non item interdictum nisi maior universitatis pars appellet; ratio igitur qua per-

(1) En Patavini ratiocinium. « Qui enim Capitulum constituunt, vel Collegium » vel Universitatem, sub duplici respectu considerari possunt; nempe quatenus sunt » *singulares personae*, et quatenus *unum quidpiam morale* constituunt. Sub primo » respectu omnes et singuli qui consensu aut suffragio, aliove simili modo ad in- » terponendam appellationem concurrerunt, eo ipso in excommunicationem incidunt; ipsorum enim quisque vere et proprie inter *appellantes* est numerandus. » Neque tamen hoc satis est; nam sub alio respectu omnes et singuli ipsorum vere » ac proprie Capitulum, vel Collegium, vel Universitatem constituunt, ac proinde » labuntur etiam in interdictum, ubi primum appellatio nomine Capituli etc. fuerit » interposita. Sequitur hinc quod excommunicatio directe fertur *in personas*, inter- » dictum in *Communitatem.* »

sonae in Piano Capite considerantur, diversa est.

3.° Ulterius lex poenalis non est extendenda ad alias personas, nisi id evidentissimum sit.

4.° Demum in lege poenali quod minimum sequi debemus. Nullo ergo argumento Patavini sententia sustinetur.

Allatis autem a nobis rationibus corrui cl. Patavini ratiocinium. Personae enim, ut poenam incurrant, considerandae sunt sub eo respectu quo in lege considerantur; cum autem in interdicto considerentur, et nominentur unae personae morales, non potest eis poena applicari quae lata fuit in personas singulares, quae ad nullam Universitatem vel Collegium pertineant; sin minus lex poenalis extenderetur; quando enim lex qualitatem vel statum personarum determinat, de personis quae illo statu vel qualitate carent, sollicita non est; et in casu duplex, et quidem maxima, poena irrogaretur personis moralibus, dum expressis verbis unum irrogatur interdictum. Quod vero personae ad Collegia vel Universitates pertinentes et uti singulares et uti morales considerari possint, in casu locum non habet, cum ipse legislator eiusmodi considerationem instituerit, applicando quidem ad singulares personas excommunicationem, ad morales interdictum.

Personae igitur morales quae hoc in Capite recensentur unum inter-

dictum incurrunt si a mandatis et ordinationibus Romani Pontificis pro tempore existentis ad universale futurum Concilium appellent; haec enim est culpa quae interdicto percellitur.

Porro illud contrahunt universitates, Collegia, et Capitula quocumque nomine nuncupentur.

Universitas est multorum in unum congregatio eidem capiti subiectorum.

Collegium est collectio plurium corporum rationabilium, constituens unum corpus repraesentatum. *Ferraris Biblioth. can. V. Collegium nn. 2. 3.*

Capitulum est collectio seu congregatio personarum ecclesiasticarum, ex. gr. Canonicorum, vel Regularium in unum, seu capitulariter congregatorum. *Ibid. n. 134.* Capitulariter, inquam, seu iuxta regulas praescriptas; non enim quaelibet canonicorum unio capitulum vocari potest, aut est.

Exinde vero nemo concludat, interdicto affici illas tantum hominum collectiones quae Universitates, Collegia, aut Capitula vocantur; cum enim legislator dicat *quocumque nomine nuncupentur*, satis innuit, se non ad nomina, sed ad rei substantiam respexisse, scilicet ad moralem quamlibet hominum unionem, collectionem, congregationem; ita ut si unio illa vocetur ex. gr. *Synodus, Congregatio*, etc. interdicto afficitur, si ab ordinationibus et mandatis Romani Ponti-

ficis ad universale futurum Concilium appellet.

Porro quando eiusmodi interdicto afficiantur nec ne appellantes colligi potest ex iis quae de excommunicationem incurrentibus ob eiusmodi culpam indicavimus in Commentariis nostris, *loc. cit.*

Attamen per summa capita, hic ea repetimus.

Cum in lege afficiantur interdicto *Universitates, Collegia et Capitula quocumque nomine nuncupantur, ab ordinationibus seu mandatis Romani Pontificis pro tempore existentis ad universale futurum Concilium*, verba haec stricto sunt sensu interpretanda, ita ut nemo interdicto afficiatur, nisi qui legem identice fuerit transgressus. Est enim odiosa. Qua de causa.

1. Personae quae morales non sunt, seu non pertinent ad aliquam Universitatem etc. interdicto non afficiuntur; hae enim excommunicatione plectuntur.

2. Neque qui appellat ad futurum Concilium, at non oecumenicum, ex. gr. provinciale, nationale etc.; primo quidem quia lex loquitur de Concilio oecumenico; secundo quia ideo appellatio eiusmodi aliquando interiecta fuit, quia Concilium generale censebatur praestare auctoritate ipsi Romano Pontifici; nemo tamen e gallicanis censuit, praestare Summi Pontificis auctoritati concilium provinciale aut nationale; deficit ergo in re appellationis ratio, cum appellaretur a

superiore ad inferiorem etiam iuxta Gallicanorum sententiam; deficit etiam prohibitionis causa et intentio legislatoris, tum ipsa lex deficit, cum casus esset omnino diversus.

3. Similiter interdictum non incurrunt qui appellant ad Concilium oecumenicum quod actualiter celebratur; lex enim loquitur de universali futuro concilio.

4. Sed neque qui appellaret ad futurum universale concilium a mandatis et ordinationibus latis a Romanis Pontificibus tanquam temporalibus principibus; quia, praeter rationes alias, quas *loc. cit.* attulimus, Rom. Pontifex ut princeps temporalis nullam habet auctoritatem extra suum territorium.

5. Neque qui appellaret a Pontifice ad Pontificem futurum; aut a Pontifice male informato, ad Pontificem melius informatum, ut dicebant. Lex enim loquitur de Concilio oecumenico.

6. Neque qui appellant a mandatis et Ordinationibus S. R. Ecclesiae Cardinalium, Congregationumque; vel a S. Cardinalium Collegio, sede vacante; horum enim decreta non sunt ordinationes et mandata Romani Pontificis.

7. Sed neque qui a Concilio acephalo, cui scilicet Pontifex non praest, ad Concilium vere generale.

Quid autem si quis appellaverit a Concilio oecumenico legitime celebrato, cui scilicet praesit Pontifex vel per se, vel per Legatos suos, ad aliud Concilium oecume-

nicum futurum legitime pariter celebrandum?

Gabriel de Varceno Theol. Mor. Tom. II, pag. 421 2, Bonacinam secutus, affirmat excommunicationem, et eadem de causa, interdictum incurrere. « Verum, inquit, » si a Concilio, cui Papa interesset, » appellaretur ad aliud Concilium » generale, haberet locum haec » censura; tunc enim diceretur appellare ab ordinationibus Papae » ad futurum Concilium. »

At contra, lectoribus nostris sequentia consideranda submittimus.

1. In lege poenali recedendum non est ab stricto verborum sensu; qua de causa cum legislator de Concilio oecumenico futuro loquatur, non debent verba eius ad unum Pontificem extendi, quia Concilium non est.

2. Concilium oecumenicum definitur Conventus seu Congregatio Praesulum et Rectorum Ecclesiae ad tractanda religionis negotia legitime vocatus; qui conventus erit universalis, si ad eum universi Ecclesiae praesules vocentur, licet non omnes accedant.

Porro in Concilio oecumenico legitime convocato, quamvis Romanus Pontifex primus sit, primasque gerat partes, tamen non est quid distinctum, sed una cum Concilii patribus unum quid morale efformat, ut caput ex. gr. unum quid est cum corpore humano, quod sine capite non concipitur.

Iam vero definitiones in conciliis

oecumenicis latae, quamvis latae a Pontifice dicantur, tamen latae feruntur suffragante Concilio, habenturque veluti Concilii oecumenici definitiones et decreta, et non unius Pontificis. Exemplum desumatur ex Concilio Vaticano.

His praemissis; si appellare a Concilio oecumenico, cui praest Pontifex ad futurum Concilium generale induceret interdictum, quoniam in capite quod expendimus, dicitur: *ab ordinationibus, seu mandatis Romani Pontificis pro tempore existentis*, et verba legis poenalis sunt stricto sensu interpretanda, ordinationes et mandata lata in Conciliis oecumenicis, a quibus appellatur ad futurum universale Concilium, consideranda erunt lata ab uno Romano Pontifice; non erunt ergo definitiones Concilii Oecumenici; si autem habenda sunt uti decreta Concilii oecumenici; ergo non erunt decreta unius Romani Pontificis.

Atqui in primo casu appellatio erit a Romano Pontifice ad futurum Romanum Pontificem, cum sermo sit de futuro concilio legitimo, cui praesit Papa, non de acephalo, vel illegitimo quod nullius est auctoritatis, quae appellatio interdicto non percellitur; in alio casu appellatio erit a Concilio oecumenico ad futurum concilium oecumenicum, pro qua appellatione nullam habemus in Piana Constitutione sive excommunicationis, sive interdicti legem.

Dicturi ne erunt quod appellatio

dari potest ab ordinationibus R. Pontif. in Concilio expressis ad futurum universale Concilium legitimum?

Sed antea demonstrandum est, eiusmodi ordinationes latas esse ab uno Romano Pontifice, nullo habito ad Concilii patres respectu; sin minus ordinationes erunt conciliares.

Accedit, quod per eiusmodi appellationum ab decretis et ordinationibus Romani Pontificis ad futurum universale Concilium prohibitionem Romani Pontificis suae auctoritati personali consultum voluere, non auctoritati quam una cum Concilio oecumenico exercent, de quaque numquam Gallicani dubitarunt; quod ex ipsa appellatione ab ordinationibus et mandatis Romani Pontificis ad futurum universale concilium patet, tempore praesertim quo infallibilitas personalis Romani Pontificis nondum inter fidei dogmata relata fuerat. Qua de causa neque ipsi Gallicani unquam loqui potuerunt de definitionibus aut decretis quibuscumque latis a Conciliis oecumenicis legitimis, quibus praeset Romanus Pontifex, cum de eiusmodi auctoritate et infallibilitate numquam dubitaverint. Cum igitur desit in sententia a clarissimis Bonacina, De Varceno etc. propugnata ipsa rei essentia, seu veritas facti, non potest induci interdictum ob appellationem a Concilio generali cui praeset Pontifex, ad aliud futurum generale Concilium; quandoquidem casus est omnino diversus.

Quod etiam alio argumento patet. Gallicani enim qui superioris auctoritatis prae Romano Pontifice putabant Concilium oecumenicum, numquam ut haeretici habiti sunt ante Concilium Vaticanum, qua lis haec dirempta tandem aliquando fuit. At si appellasset a definitione aliqua in Concilio oecumenico legitimo lata, fuissent haeretici; ergo loqui non potuerunt de definitionibus latis a Romanis Pontificibus in Conciliis oecumenicis, dum eiusmodi appellationes licitas propugnarunt, cum infallibilitatem Rom. Pontificis una cum Concilio oecumenico numquam in dubium revocaverint Gallicani, sed de definitionibus latis a Romanis Pontificibus personaliter, et a Concilio independenter, prout in Concilio Vaticano definita fuit. Locuti sunt ergo de appellationibus a decretis Romani Pontificis ad Concilium generale futurum; eiusmodi ergo appellationes Pontifices Romani damnasae, et excommunicatione et interdicto muletasse dicendi sunt.

Cum itaque neque historice consideratae, neque relate ad caput quod exponimus appellationes eiusmodi possint intelligi de mandatis et ordinationibus latis a Romanis Pontificibus in Conciliis oecumenicis cum concilii Patribus, non videntur interdicti illi qui a Concilio oecumenico cui praeset Romanus Pontifex appellant ad futurum Concilium universale.

Neque solida videtur adducta ab

adversariis ratio; ex quo enim ab Concilio cui Pontifex intersit, appellaretur ad futurum Concilium, consequens non est, quod appellaretur ab ordinationibus Papae ad futurum Concilium, sed ab ordinationibus Concilii ad futurum Concilium; ordinationes enim Papae in Concilio latae, et suffragante Concilio, conciliares sunt, non personales.

Post haec expendendam censemus illam cl. Fr. Piatii sententiam, qua *Comment. pag. 326*, in verba illa *Capitis Universitates, Collegia et Capitula, quocumque nomine nuncupentur*, scribit: « His » tribus nominibus collectivis Summus Pontifex in hoc canone comprehendit omnem multitudinem, » populum, congregationem, societatem, communitatem, rempublicam, senatum, uno verbo, » omnem universitatem tam ecclesiasticarum, quam saecularium » personarum. »

Haec sententia nobis exaggerata videtur. Nos supra dedimus definitiones Universitatis, Collegii et Capituli; in quibus dignoscitur unio personarum particularium ad aliquem particularem finem societati praestitutum obtinendum vel exequendum. Dum itaque postea Pontifex dicat *quocumque nomine nuncupentur*, nil aliud intelligere potest nisi alias societates, et congregationes hominum particularium, quae alio nuncupentur nomine, ex. gr. *Synodus, Confraternitas, etc.*,

et minime populum aut Rempublicam, quae Universitatis nomine non indigitatur, et multo minus Collegii aut Capituli nomine. Verba enim sunt proprio et naturali sensu accipienda.

Neque sub iisdem verbis concipitur senatus alicuius regni, cum non sit neque universitas, neque Collegium, neque Capitulum, neque sub eiusmodi nominibus comprehendatur, aut intelligatur.

Manifestum autem esse putamus, Pii Papae IX mentem esse non potuisse, ut interdicto subiiceret nationes universas, ex. gr. universam Galliam, Germaniam, Italiam etc. si maior nationis pars ad futurum concilium appellaret. Quae enim utilitas? Et quaenam non exurgerent exinde pro fide, pro religione, pro Ecclesia pericula? Ut silentio praetereamus an dari casus possit ut maior nationis alicuius catholicae pars ab ordinationibus et mandatis Romani Pontificis appellet ad futurum Concilium; quod numquam factum fuit, quamvis factum id noverimus ab coetibus singularibus, et singularibus personis.

Exclusis itaque Rebuspublicis, Senatibus regnorum, populis etc., sub lege lata comprehendere dicimus omnes personarum particularium coetus, qui reguntur ad instar Universitatum, Collegiorum et Capitulorum, et hos unos.

Porro ut Universitates, Collegia, Capitula, et huiusmodi societates interdicto afficiantur, necesse est

ut appellatio sit a communitate facta; ergo opus est ut sit legitime congregata, et in appellationem concurrat maior Societatis pars; sin minus appellatio dici non posset a communitate facta. Hinc si tumultuosi aliqui, non indicto Societatis conventu iuxta leges constitutas, sese congregarent, et vetitam Appellationem interponerent, ipsi excommunicatione afficerentur uti singulares personae, sed interdicto minime, cum in casu considerari non possent uti morales personae, et societatis illius pars; consequenter multo minus interdicto ipsa communitas afficeretur.

At si Societas legitime collecta fuerit, et maior congregatorum pars in appellationem convenerit, interdicto afficiuntur universi ad Societatem illam pertinentes, quamvis absentes, et quamvis innocentes. Hac in re praestat referre quae scribit Schmalzgrueber *Pars. IV, Tit. 39, n. 334*. « Quae personae » comprehenduntur, quando interdicto subiicitur populus, Collegium, aut alia quaevis Universitas? »

» R. Comprehenduntur omnia » ipsius membra; ideoque etiam » 1. qui absentes fuerunt, quando » latum est interdictum, quia absentia non impedit eos esse membra communitatis interdictae. » 2. Innocentes, quia non interduntur quatenus innocentes sunt, » sed quatenus sunt partes communitatis nocentis. 3. Illi qui

» post latum interdictum partes » illius communitatis fiunt, quia vere » ad communitatem interdictam » pertinent. 4. Clerici et religiosi » si partes communitatis interdictae » sint. »

Attamen excipiendi sunt Episcopi ad interdictam universitatem pertinentes, cum hi ex Cap. *Quia periculosum* nec suspensi nec interdicti censentur, nisi disertis verbis exprimantur, tum Cardinales pro privilegiis quibus gaudent; et quia sunt maiores praelati; demum infantes et amentes doli incapaces, cum ob defectum usus rationis non teneantur prohibitione per interdicti censuram illata.

Quid autem? Infantes et amentes ad universitatem illam vel Collegium etc. pertinentes privantur ne sepultura ecclesiastica, si interdicti tempore moriantur?

Clarissimus d'Annibale *loc. cit.*, De Varceno *l. cit. 3*. alique putant infantes et amentes eiusmodi privari sepultura ecclesiastica; quia, inquit D'Annibale, *haec prohibitio magis ad viventes pertinet*.

At aliis, quos inter cl. Fr. Piatii eiusmodi sententia non arridet, et quidem, ni fallimur, rationabilius. Interdictum enim huiusmodi est personale, non locale; cum itaque ob rationis defectum illud non incurrerint neque infantes, neque amentes, quo iure privari possunt sepultura ecclesiastica, qua non privantur alii ad Universitates etc. interdictas non pertinentes?

Si hi sepeliri possunt in loco sacro quia interdicti non sunt, et illi poterunt sepeliri cum interdicto neque ipsi teneantur.

Argumentum autem adductum a cl. D'Annibale, aliisque ante ipsum, nescimus quanto robore consistat. Ad quos enim viventes haec prohibitio pertinet? Ad clericos ne qui sepelire tenentur? At si hi clerici non pertinent ad societatem interdictam, qua lege prohibentur in interdicto personali in sepulturam ecclesiasticam inferre non interdictos? Fortasse ad viventes qui pertinent ad interdictas societates et interdicto tenentur? Sed hi sciunt, ideo infantes et amentes illos sepulturae ecclesiasticae tradi, quia interdicti non sunt. Atque idipsum dicendum de aliis viventibus extra Societates interdictas. Non intelligimus quapropter quo rationis argumento contraria sententia sustineatur.

Manifestum autem esse putamus, innocentes, qui scilicet interdicto causam non dedere, illico interdicto solvi vix ab societate interdicta recedant; etenim interdictum hoc afficit personas morales; recedendo autem ab societate interdicta, innocentes tales de cetero nec censentur, nec sunt; interdicto ergo non tenentur.

Suadentes, consulentes, paucis, cooperatores, interdicto non tenentur, cum a legislatore praetermissi fuerint; sed neque excommunicatione lata in singulos appellantes: probavimus enim, personas morales

uno affici interdicto; si ergo hae excommunicatione non tenentur, quomodo illa afficientur cooperatores?

Interdictum huiusmodi reservatum est speciali modo Romano Pontifici, ideoque ab eo nemo absolvere potest, neque is cui facultas concessa fuit absolvendi a censuris Romano Pontifici reservatis, cum sub eiusmodi facultate non comprehendantur censurae speciali modo reservatae.

Attamen si quis ab eiusmodi interdicto absolvere praesumeret, peccaret quidem graviter, et absolutio nulla esset, excommunicationem tamen nullam incurreret, cum haec in Piana Constitutione lata sit in absolventes ab excommunicationibus speciali modo Romanis Pontificibus reservatis: *Absolvere autem praesumentes sine debita facultate, etiam quovis praetextu, excommunicationis vinculo Romano Pontifici reservatae innodatos se sciant; dummodo non agatur de mortis articulo, in quo tamen firma sit quoad absolutos obligatio standi mandatis Ecclesiae si convaluerint.* Poena vero lata in praesumentes absolvere ab excommunicationibus speciali modo reservatis Romano Pontifici non potest extendi ad absolventes ab interdictis eidem speciali modo reservatis. Legislator enim quod voluit expressit, quod non expressit, noluisse censendus est.

Alia quae addi poterant lectores habent in cit. Cap. Commentariorum nostrorum, quo excommunicationem in appellantes expendimus.

APPENDIX LIV.

De interdicto lato in celebrantes, vel celebrari facientes divina in locis interdictis, aut nominatim excommunicatos ad divina officia vel ecclesiasticam sepulturam admittentes.

Huiusmodi delinquentes his verbis interdicto Pius Papa IX subegit: *Scienter celebrantes vel celebrari facientes divina in locis ab Ordinario, vel delegato Iudice, vel a iure interdictis, aut nominatim excommunicatos ad divina officia, seu ecclesiastica Sacramenta, vel ecclesiasticam sepulturam admittentes, interdictum ab ingressu Ecclesiae ipso iure incurrunt, donec ad arbitrium eius cuius sententiam contempserunt, competenter satisfecerint.*

Latum porro interdictum desumpsit Pontifex ex *Cap. 8 de privilegiis in 6*, quo Bonifacius VIII haec statuerat: « *Episcoporum et aliorum Praelatorum querelis frequentibus et querulosis clamoribus excitati, praesenti Decreto duximus statuendum, ne aliqui saeculares aut regulares, quantumcumque exemptionis seu libertatis Sedis Apostolicae privilegii communiti, cuiuscumque ordinis religionis, status vel conditionis existant, scienter celebrant vel faciant celebrari divina in civitatibus, castris, villis (nisi quatenus eis a iure conceditur) seu locis aliis interdictis ab Ordinariis sive delegatis iudicibus, vel a iure: aut excommunicatos*

» *publice vel interdictos ad divina officia seu ecclesiastica Sacramenta vel ecclesiasticam sepulturam admittant. Qui vero contra praesumpserint (praeter alias poenas a iure statutas) ingressum Ecclesiae sibi noverint interdictum; donec de transgressione huiusmodi ad arbitrium eius, cuius sententiam contempserunt, satisfecerint competenter.* »

Quamvis autem Pii Papae IX caput desumptum sit ex Bonifacii VIII decretali, non tamen identice; ideoque discrepantias adnotamus.

Atque 1. Plurimorum sententia erat, saeculares et regulares illos de quibus in Bonifacii decreto, exemptos fuisse a iurisdictione Episcopali, ideoque lex lata in illas tantum censeretur poterat, et censebatur: etenim illi ratione exemptionis ab auctoritate Episcopi putabant, se Episcopali interdicto non abstringi; illud consequenter in detrimentum ecclesiasticae disciplinae carebat effectu. At eiusmodi limitationem abstulit Pius Papa IX decreto suo, cum generice interdicto percillat *scienter celebrantes vel celebrari facientes etc.*

Pariter Bonifacius VIII eidem interdicto submittebat eos qui nedum publice excommunicatos, sed etiam